

Plenum

Torsdag 3.12.2020 kl. 16.00—22.05

14. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om studiestöd

Regeringens proposition RP 208/2020 rd
Utskottets betänkande KuUB 14/2020 rd

Första behandlingen

Andre vice talman Juho Eerola: Ärende 14 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger kulturutskottets betänkande KuUB 14/2020 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslaget.

Utskottets ordförande, ledamot Risikko.

Debatt

20.42 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässähän on kysymyksessä, että ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten oleskeluoikeuden yhteydessä opintotukioikeudesta. Koronaepidemiasta johtuen opintojen aloittamisen estyminen ja opintojen viivästyminen ehdotetaan otettavaksi huomioon opintolainahyvityksen ehdoissa. Opintojen viivästyminen ehdotetaan huomioitavan myös opintolainavähennyksen ehdoissa.

Valiokunta kannattaa hallituksen esitystä muuttaa opintotukilakia siten, että siinä otetaan huomioon koronavirusepidemiasta aiheutuneet vaikutukset korkeakouluopiskelijoiden opiskeluedellytyksiin sekä Suomessa pysyvän oleskeluoikeuden omaavan Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisen ja hänen perheenjäsenensä opintotukioikeuden määrittelyyn EU-erosta johtuen. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Ensiksikin Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisten oleskeluoikeudesta ja opintotukioikeudesta. Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisella ja hänen perheenjäsenellään voi olla Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen 15 artiklassa määrätyillä edellytyksillä oikeus pysyvään oleskeluun Suomessa. Ehdotuksen mukaan ulkomaa-laiselle Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiselle tai hänen perheenjäsenelleen, joka asuu Suomessa vakinaisesti ja jonka maassa oleskelun peruste on muu kuin opiskelu, voidaan myöntää opintotukea, jos hänen opiskeluoikeutensa perustuu erosopimukseen ja hänellä on erosopimuksen 18 artiklan 1 kohdan mukaisen hakumenettelyn perusteella annettu oleskeluoikeuden osoitukseksi ulkomaalaislain 33 a §:ssä tarkoitettu oleskelulupakortti. Hallituksen esityksen mukaisella säännöksellä turvataan se, että edellä mainituille henki-

Punkt i protokollet PR 157/2020 rd

löille voidaan myöntää opintotukea samoin edellytyksin kuin nykyisinkin. Valiokunta pitää säännösehdotusta perusteltuna.

Toinen teema tässä mietinnössä koskee opintolainahyvitystä ja opintolainavähennystä. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilain opintolainaa koskevia säännöksiä siten, että koronaepidemian ajan poikkeusolojen rajoituksista johtuvat opintosuoritusten viivästymiset otetaan huomioon korkeakouluopiskelijoiden opintolainahyvityksen ja opintolainavähennyksen ehdoissa. Opintolainahyvityksen voi saada henkilö, joka on nostanut opintolainaa korkeakouluopintojen aikana ja suorittanut korkeakoulututkinnon määräajassa. Opintolainahyvityksenä Kela maksaa osan nostetusta opintolainasta. Opintolainahyvitys koskee vain korkeakouluopiskelijoita, jotka ovat aloittaneet ensimmäiset korkeakoulututkintoon johtavat opintonsa 1.8.2014 tai sen jälkeen. Opintolainavähennys on verovähennys, jonka saamisen edellytyksenä on opintolainan nostamisen lisäksi korkeakoulututkinnon suorittaminen määräajassa. Opintolainavähennys koskee korkeakouluopiskelijoita, jotka ovat aloittaneet ensimmäiset korkeakoulututkintoon johtavat opintonsa ennen 1.8.2014.

Keväällä 2020 valmiuslain mukaisia poikkeusoloja varten annettujen määräaikaisten soveltamisasetusten nojalla korkeakouluilla ei asetusten voimassa ollessa ollut lakisääteistä velvollisuutta järjestää tutkintoon johtavia opintoja ja niiden ohjausta opintojen suorittamiseksi säädetyssä tavoiteajassa. Lisäksi aluehallintoviranomaisten 17.3. ja 8.4. tartuntatautilain nojalla antamilla päätöksillä oppilaitosten, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tilat ovat olleet suljettuina 18.3.—13.5.2020. Etäopetus korkeakouluissa jatkuu hallituksen suositusten mukaisesti pääsääntöisesti lukuvuoden 2020—21 loppuun saakka. Me olemme tässä mietinnössä todenneet, että näiden erilaisten covidista ja koronaepidemiasta johtuvien haasteiden vuoksi opiskelijoille on tullut jo muutenkin elämään muutoksia ja se on aika paljon vaatinut turnauskestävyyttä, ja siitä syystä ehdottomasti pidämme tärkeänä tämänkin lain eteenpäinviemistä.

Täällä lopussa todetaan: ”Valiokunta pitää erittäin tärkeänä toteuttaa hallituksen esityksessä todettu arviointi opintolainan joustojen toimivuudesta, riittävydestä ja mahdollisesta laajentamistarpeesta. Koronaepidemia jatkuu yhä, ja on vaikea arvioida epidemian vaikutuksia opintojen suorittamisen mahdollisuuksiin syyslukukaudella 2020 tai sen jälkeen.” Elikä me kannustamme siihen, että tämä laki menee nopeasti eteenpäin ja tulee näitä helpotuksia, ja siihen, että arvioidaan myös tulevia tarpeita. Meidän päätösehdotuksemme on: ”Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 208/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen.” — Kiitos.

20.47 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tässä tosiaan on kyseessä yksimielinen sivistysvaliokunnan mietintö, ja se liittyy siihen, että koronaepidemian vaikutuksesta on tilanteita, joissa opiskelijoiden on ollut mahdotonta tai erittäin vaikeaa suorittaa opintoja siinä ajassa kuin normaalisti on säädetty.

Meillä sinänsä on Suomessa nykyään ihan erinomainen, hieno järjestelmä ja kannustin siihen, että opiskelijat valmistuisivat määritellyssä ajassa, eli tämä opintolainan hyvitys. Jos opinnot suorittaa määräajassa, niin voi osan siitä lainasta, jota on opintojen aikana ottanut, saada ikään kuin anteeksi tai takaisin sitten jälkikäteen, kun opinnot ovat valmistuneet. Tämä on erittäin hyvä uudistus ja parannus meidän järjestelmäämme, ja nyt tässä esityksessä tosiaan tähän tuodaan tiettyä joustoa sen vuoksi, että kaikki eivät ole pystyneet tässä kyseisessä ajassa opintoja suorittamaan.

Punkt i protokollet PR 157/2020 rd

Tähän esitykseen sisältyy myös asioita, jotka liittyvät siihen, kun Yhdistynyt kuningaskunta erosi EU:sta, ja se teki myös opiskelijoille, jotka täällä ovat opiskelemassa, tilanteen hieman mutkikkaammaksi kuin silloin, kun jonkun EU-valtion opiskelijat ovat Suomessa opiskelemassa. Heidänkin osaltaan tässä nyt sitten tuodaan joustavuutta siihen, että he pysyvät täällä opintojaan loppuun suorittamaan sitten, kun tämä koronaepidemia on ohi.

Opiskelijoiden osalta on sanottava ja kiitettävä myös yliopistoja siitä, että on ollut hienoa huomata, kuinka yliopistot ympäri Suomen ovat ottaneet tämän myös ikään kuin toiminnan uudistamismahdollisuutena ja sopeuttaneet toimintaansa näihin vallitseviin olosuhteisiin ja luoneet erilaisia mahdollisuuksia opiskella myös etänä ja suorittaa niitä opinkeluja eteenpäin etänä. Saamiemme selvitysten perusteella on ollut itse asiassa ilahduttavaa, kuinka hyvin opiskelijat ovat voineet suurelta osin suorittaa opintojaan. Sitten kuitenkin on paljon sellaisia opiskelualoja, joihin sisältyy esimerkiksi pakollista harjoittelua tai sen tyyppistä ikään kuin lähiopiskelua, jota ei välttämättä tällaisissa olosuhteissa, joissa tartuntariskiä on olemassa, voida suorittaa, ja se väistämättä sitten viivästyttää sitä opinnoissa etenemistä.

On myös ehkä otettava tässä yhteydessä esiin se, että jotkut yliopistot ovat avanneet avoimen yliopiston opiskeluaan maksutta laajemmille porukoille tai jopa kaikille, kuten esimerkiksi Itä-Suomen yliopisto, mikä on tietenkin hieno kädenojennus niille, joilla esimerkiksi työpaikka on koronapandemian vuoksi mennyt alta.

20.50 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Ihan vielä lyhyesti myös omana kantamani: pidän erittäin tärkeänä, että tehdään. Valiokunnassa meillä oltiin täysin yksimielisiä, mutta haluan vain korostaa sitä, että on todella tärkeää, että me tulemme nyt näitä opiskelijoita vastaan myöskin tässä opintotukiasiassa. Tämähän koskee nimenomaan tätä opintolainahyvitystä ja opintolainavähennystä siitä syystä, että niihin liittyy nimenomaan se suorittaminen tavoiteajassa, ja tässä nyt ei pystytty näitä tavoiteaikoja ihan noudattamaan.

Tässä, mihin edustaja Multala viittasi, olen ihan samaa mieltä siitä, että korkeakoulut ja yleensä kaikki nämä opinahjot ovat todella joutuneet aikamoisiin haasteisiin viime kevään aikana. Ne haasteet sen kuin jatkuvat, ja meidän emme tiedä, kuinka kauan tätä oikeasti kestää. Me olemme tuolla sivistysvaliokunnassa aina silloin tällöin kuulleet Opetushallituksen raportteja, joita se tuottaa meille säännöllisesti oman sektorinsa opinahjojen tilanteesta. Kiitos siitä. Me olemme puhuneet tällaisesta koronakuulemisesta.

Nyt näyttää siltä ja kantautuu korviini, että meidän korkeakouluopiskelijamme voivat huonosti, koska heillä on nyt tämä etäopetus jatkunut. Eivät kaikki tietenkään voi, jotkuthan hyötyvät tästä etäopiskelusta. He kokevat, että se sopii paremmin heidän tyylilleen oppia. Mutta on hyvin heterogeenisiä tapoja ihmisillä oppia, ja toisaalta varmasti heterogeenisiä opetusmetodeitakin etänä. Ja siitä syystä on tarkoitus, että nyt vielä ennen joulua sivistysvaliokunta kuulee tällaisen koronakuulemisen, jossa me otamme myös opiskelijajärjestöjä kuultavaksi. Me haluamme kiinnittää huomiota ja ottaa kappia niistä tilanteista, missä sitä pahaa oloa nyt kuuluu, koska nyt jokaisen nuoren, joka kokee pahaa oloa, pitää saada nopeasti apua. Muuten sillä voi olla pitkäkestoiset seuraukset ja opiskelu saattaa viivästyä vaikka kuinka kauan. — Kiitos.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten.

Punkt i protokollet PR 157/2020 rd

Riksdagen godkände innehållet i lagförslaget i proposition RP 208/2020 rd enligt betänkandet. Första behandlingen av lagförslaget avslutades.